

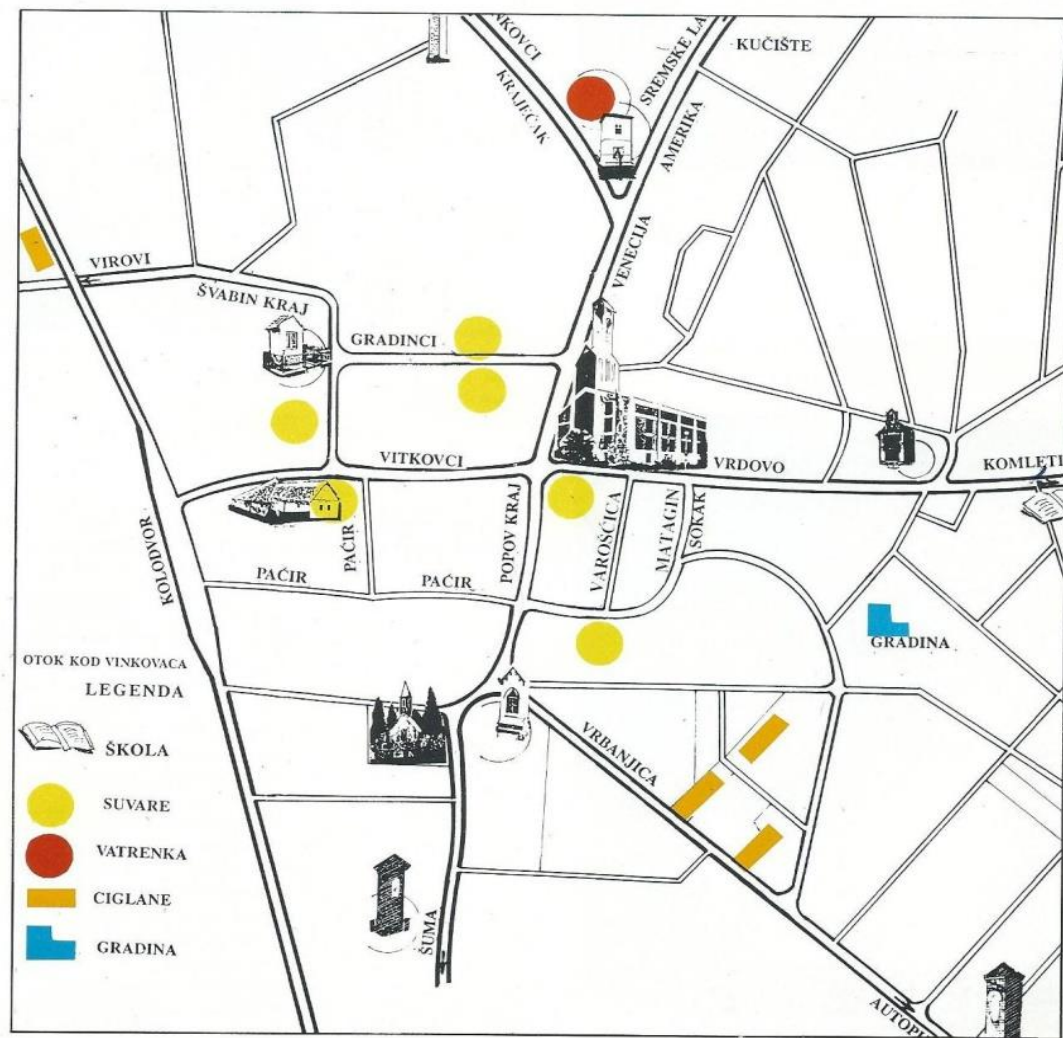
Otok kroz povijest

Međužupanijski stručni skup učitelja povijesti

Otok, kolovoz 2016.

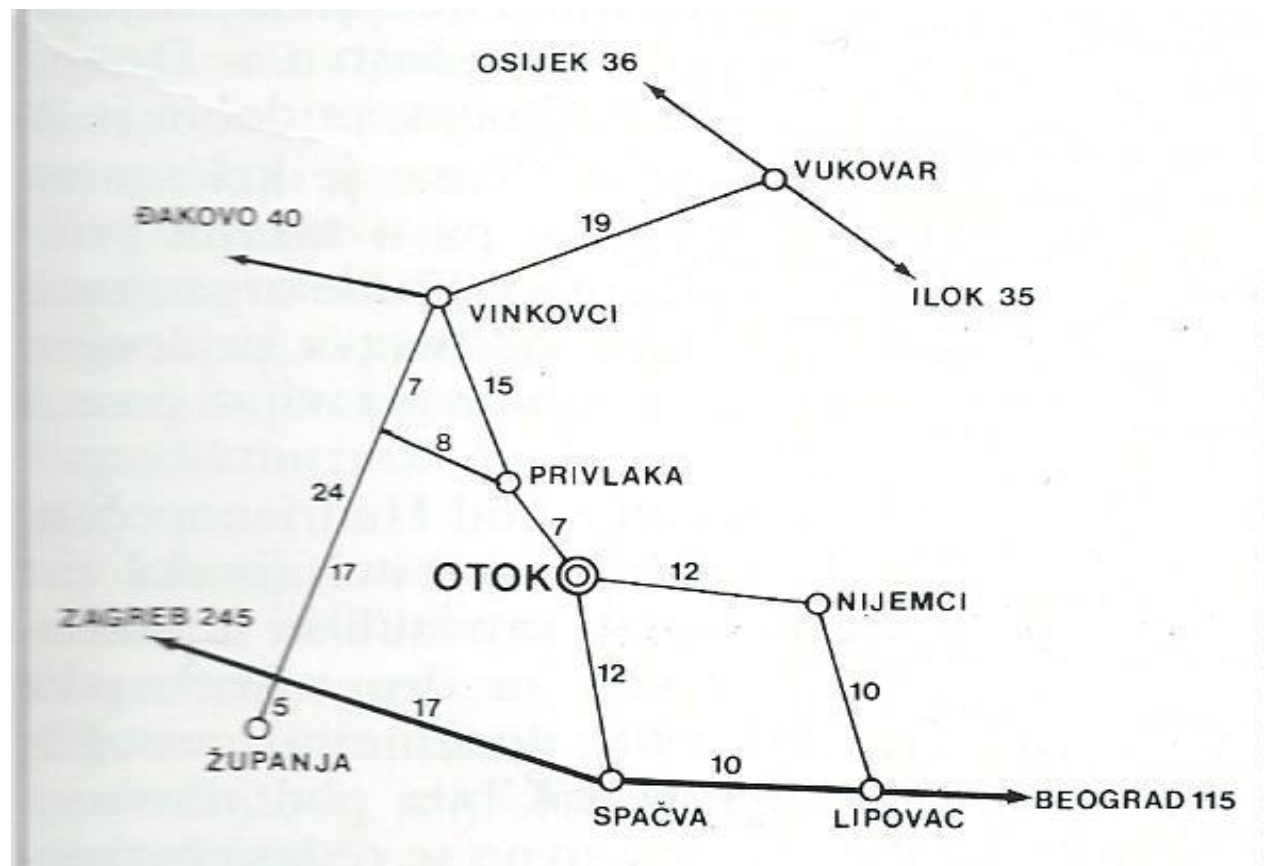
Kristina Slunjski Živković, prof.

Otok

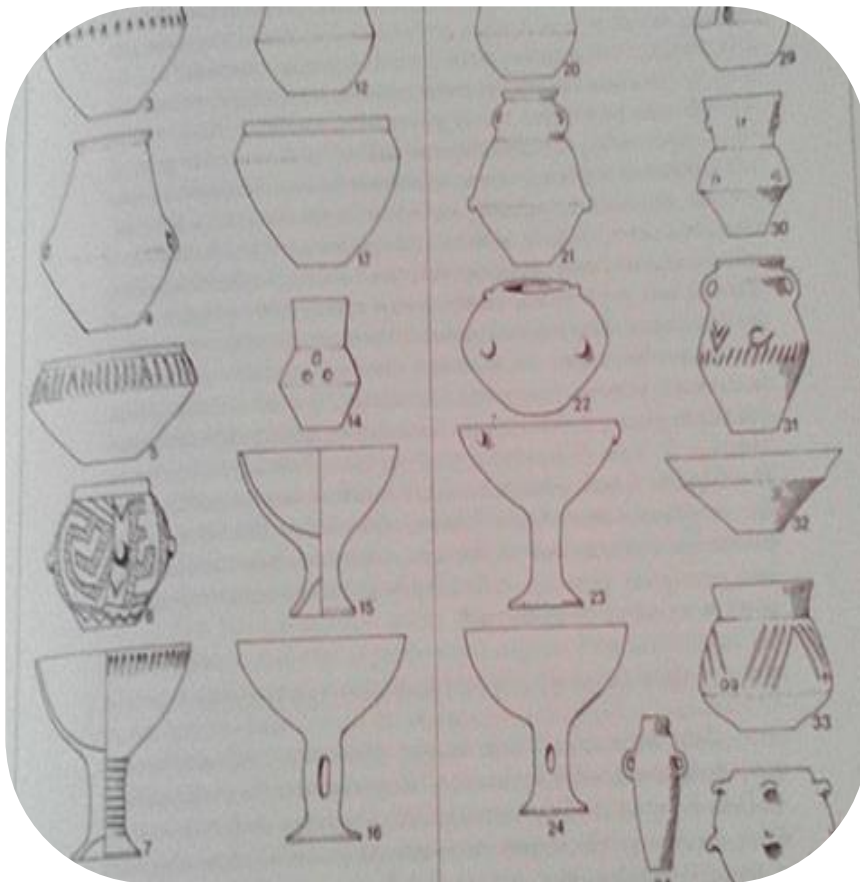
- Današnji Otok se smjestio u središtu Vukovarsko-srijemske županije, južno od Vinkovaca, zapadno od Komletinaca, u blizini rijeke Bosut i okružen šumama Spačvanskog bazena. Cestovno je povezan s ostalim županijskim središtima, autocestom Zagreb – Lipovac i novom cestom tzv. Šokačkom magistralom.

-
- Ime Otoka potječe najvjerojatnije od njegova zemljopisnog položaja, kada su u prošlosti velike poplave naselje pretvarale u otok, sa svih strana opkoljen vodom.
 - Naselje s cjelokupnim površinama koje mu pripadaju zauzima 7390 ha plodne slavonske ravnice od čega 3092 ha otpada na pretežno hrastovu šumu, a 3476 ha na oranice.
 - Smještaj Otoka i bogatstvo njegova agrokompleksa uvjetovali su kontinuitet naselja od prapovijesnih vremena do danas.

Neolit

- Da je Otok već tada bi važna točka naseljavanja potvrđuju arheološka istraživanja (1957. i 1970.god.) na lokalitetu Gradina, gdje je potvrđen kontinuitet naseljenosti od mlađeg kamenog doba do ilirsko-keltskog doba. Pronađeno je dosta ostataka sopotske kulture.
- Otok – gradina je naselje pravilnog ovalnog oblika sa opkopom i vjerojatno palisadnim zidom.
- Sopotska naselja u pravilu sadrže nadzemne nastambe od drveta, šiblja i blata.

- Pronađeni su još ostaci i dijelovi keramičkih posuda, jedna masivna sjekira čekićastog tipa (20 cm), nakit te privjesci od barske školjke četvrtastog oblika s dvije rupice za provlačenje vrpce.

Rimsko doba

- U rimsko doba područje Otoka, Nijemaca i Zvezdan-grada imalo je obrambeno značenje za Coloniū Aureliū Cibalae i bilo je uključeno u rimski fortifikacijski sustav
- Na temelju fragmenata konjičke opreme rimskih vojnika pronađenih u Otoku može se zaključiti da je u Otoku zacijelo bila stacionirana rimska konjička posada.
- 1784.god. prilikom izgradnje crkve sv. Antuna na mjestu današnje crkve u Otoku, pronađena je kamena nadgrobna ploča sa uklesanom ribom – simbolom kršćanstva, te se smatra dokazom da je u to vrijeme postojalo kršćanstvo na području Otoka.

U SELU OTOK KRAJ VINKOVACA
OBLA JE PLETENICA SPUŠTENA
NISKO NA POTILJAK PA JE
SRODNIJA RANIJOJ RIMSKOJ
FRIZURI S KRAJA 2. STOLJEĆA,
KAO ŠTO JE NOSI CARICA KRISPINA
(† 183), ŽENA CARA KOMODUSA
(180—192).

Seoba naroda

- Velika seoba naroda dovodi do potpune promjene slike svijeta. Propada Zapadno Rimsko Carstvo, a u istočnoj Panoniji česte su izmjene gospodara: Gepidi, Goti, Langobardi, Slaveni, Avari.
- Burna stoljeća donijela su velika iskušenja. Barbarska plemena velikim su dijelom prolazila našim krajevima ostavljajući za sobom pustoš.
- Iz tog razdoblja pronađeno je nekoliko fragmenata oružja, 3 fibule i nekoliko komada keramike koji potvrđuju da je Otok osjetio barbarske najezde i pustošenja.

Srednji vijek

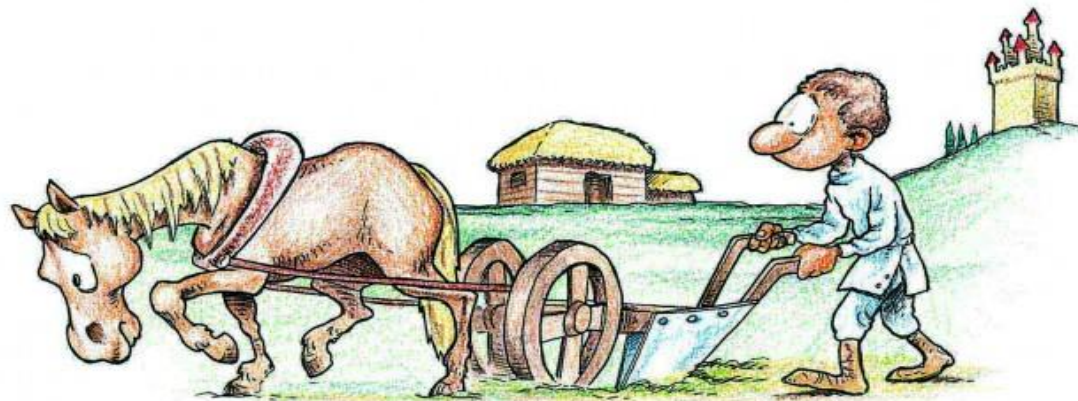
- Od rimskih vremena Otok je služio kao prirodan prolaz prema jugoistočnim dijelovima Slavonije i Srijema.
- česte izmjene osvajača: Mađari, Bugari, Franci....
- U II. stoljeću u istočnoj Slavoniji i zapadnom Srijemu započela je ubrzana crkvena organizacija.
- Nakon osnivanja pečupske biskupije 1009. god. u istočnoj Slavoniji osnivaju se 4 arhiđakonata (Osuvački, Požeški, Vukovski i Morovički); Otok je pripadao Vukovskom arhiđakonatu i u to vrijeme je najvjerojatnije imao organiziranu župu.

- U srednjem vijeku Otok se razvijao nešto zapadnije od današnjega na višem terenu da bi se zaštitio od poplava. Na sebe je vezao više rodovskih zaselaka, smještenih na povišenim gredama gdje je stanovništvo i u vrijeme velikih poplava moglo organizirati život
- U povijesnim izvorima godine 1446. i 1476. zabilježeni su sljedeći zaseoci s kmetskim hrvatskim stanovništvom: Dobroševci, **Vitkovci**, Klečina, Milkovci, Kopčenovci, Brankovci, Galovci, Badenovac, Merinovci, Strajinci, Svini Grm, Markovac, Jakobovac, **Gradinci**, Beškovci, Vidoševci, **Ozdanovci**, Dimitrovci, Svet, **Skorotinci**, Mitraševci, Zelinci.

- Ako uzmemo u obzir da je i Vir – Grad kao poseban posjed i utvrda priključen Otoku, onda treba pribrojati Otoku i zaseoke oko Vir – Grada: Virovska Vas, Virovsko Podgrađe, Virovi, Slobodnjaci, Živačine, Malmoš.
- U 12. stoljeću Otok pripada znamenitoj Vukovskoj župi (županiji) sa sjedištem u Vukovu (Vukovaru). Nakon Pacte Convente na ovim područjima se osjeća jači prodor mađarskog stanovništva, ali je Otok sa svojim širim područjem uspio sačuvati karakter hrvatskog katoličkog naselja najvećim svojim dijelom

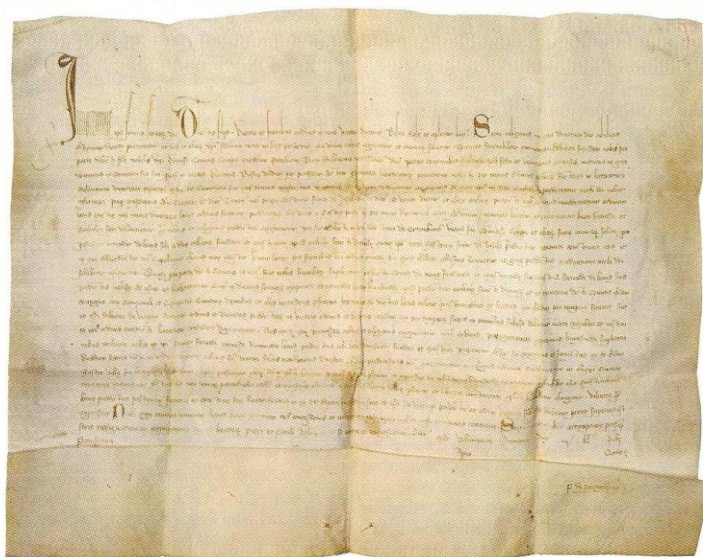
VUKOVSKA ŽUPA

- Do dolaska Turaka Otok se razvija u jak feudalni posjed. Mijenjaju se feudalni gospodari Gut-Keledi, Alšani, Talovci, Berženi, da bi se prije turske najeзде ondje kao gospodar našao kaločki biskup.
- Otok je svojom bogatom zemljom i šumom privlačio strane posjednike, ali je otočki kmet kao i drugdje živio u vrlo oskudnim i za život teškim uvjetima, izložen najgrubljim izrabljivanjima.

Franjevci u Otoku

- U povijesnim dokumentima otočka župa spominje se 1333. god. U doturskom razdoblju postoje dvije župne crkve, jedna u starom selu, a druga u naselju Dimitrovcima uz Bosut.
- Dvije župe svjedoče o snazi samog posjeda i vjerskom životu na njemu. Župama su upravljali fratri franjevci koji i u tursko doba održavaju kontinuitet katoličke crkve na otočkom području.
- Sačuvana je bula pape Inocenta VI. kojom dopušta osnivanje franjevačkog samostana u Otoku 28. lipnja 1357.

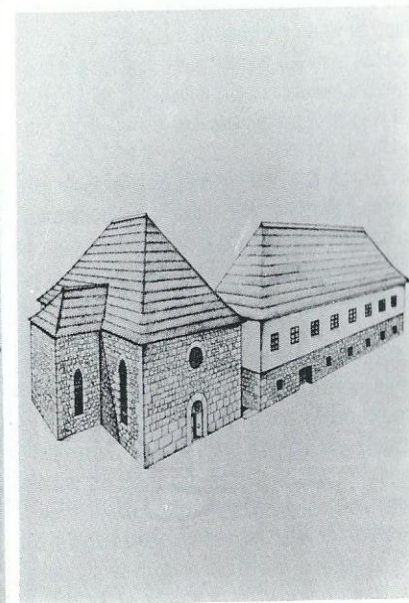
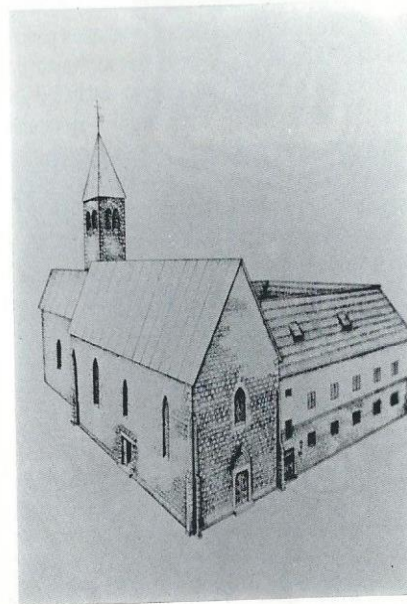

BULA PAPE INOCENTA VI

Bula Inocenta VI od 28. lipnja 1357. god.: na molbu Dionizija II, sina slavonskog bana Stjepana, grofa Krupe (kasnije se obitelj zvala grofovi Blagajski), i žene mu Ane dopušta papa osnivanje franjevačkog samostana u Otoku jer se nalazi u neposrednoj blizini bosanske granice. Bosna je odavno zaražena bogumilskom herezom i ima samo svećenike slavenskog obreda koji su manje podesni.

- Mjesto na kojem se samostan nalazio do danas nije sigurno utvrđeno. Franjevci su se u Otoku zadržali do sredine 18. stoljeća kada ih je biskup Josip Antun Čolnić zamijenio svjetovnim svećenicima.

OVAKO SU TADA IZGLEDALI FRANJEVAČKI SAMOSTANI

Doba Turaka

- Otok nije bio zaposjednut od Turaka sve do 1536. god. kada Smederevski sandžak Mehmed – beg Jahjaoglu zauzima dio vinkovačkog kraja koji još nije pod Turcima.
- Otok i cijela Slavonija se sada nalaze u rukama Turaka.
- Otočko područje administrativno i vojnički pripada nahiji Nijemci i u sastavu je Srijemskog sandžaka (sa sjedištem u Iloku).
- Tek nakon bitke kod Slankamena 1691. god. oslobođena je Slavonija, a s njom i Otok te sav vinkovački kraj.

-
- Za sve kršćane u Slavoniji doba turske okupacije bilo je razdoblje teških iskušenja.
 - U ostalim područjima vinkovačkog kraja zabilježena je pojava odmetništva, prelaska na islam, kalvinizam i pravoslavlje. Prema izvorima takve pojave u Otoku se ne spominju (franjevci).
 - Nakon odlaska Turaka Slavonija je ostala opustošena i osiromašena, a stanovništvo je prorijeđeno. Uslijedila je demografska obnova u kojoj su franjevci odigrali važnu ulogu.

17. i 18. stoljeće

- Stanovništvo se krajem 17. i početkom 18. stoljeća spušta prema putu koji je spajao Vinkovce i rijeku Savu te napušta staro selo i nastaje novi, današnji Otok u kojem se ubrzo gradi i nova, drvena crkva.
- Oko crkve se razvija novo naselje i spajaju se stari zaseoci.
- Odlaskom Turaka župa sv. Antuna Padovanskog u Otoku dolazi pod jurisdikciju biskupije Bosanske (Đakovačke), a od 1773. god. nakon ujedinjenja Bosanske i Srijemske biskupije pod njenu jurisdikciju.

Vojna krajina

- Nakon ustrojstva Vojne krajine Otok pripada Brodskoj 7. regimenti i 9. kumpaniji sa središtem u Vinkovcima
- Prvih desetljeća 18. stoljeća Otok se formirao kao koncentrirano ravničarsko naselje
- Posebno je obrambeni interes Vojne krajine nametnuo potrebu zgusnutog tipa naselja. Vojne vlasti time su osigurale brzu i efikasnu mobilnost graničara. Tada je Otok u svojoj osnovnoj jezgri dobio današnji izgled

-
- U 18. stoljeću povećao se broj stanovnika
 - Otok je već 1772. god. dobio njemačku trivijalnu pučku školu, koju je u prvoj godini pohađalo 28 učenika
 - Stara drvena crkva postaje pretijesna pa se nameće potreba da se sagradi nova, zidana župna crkva.

- Tako je 1784. dovršena crkva sv. Antuna Padovanskog, zidana u stilu crkava kasnog baroka. Ova crkva pripada među prve crkve koje su se zidale u Brodskoj pukovniji poslije turske vladavine.

- Otok se pri kraju 18. i početkom 19. stoljeća ekonomski stabilizira
- Osnovni obiteljski i društveni oblik organiziranosti kućna(graničarska) zadruga jača. Sastojala se od članova istog roda po nekoliko obitelji.
- 1800. godine popisane su obitelji koje žive isključivo u zadrugama: **Abjanovići, Andrijaševići, Antolovići**, Balići, Benakovići, Bertići, Blaškovići, Bošnjaci, Bošnjakovići, Barbatovići, Brnatovići, **Bukvići, Cvrkovići, Čelikovići**, Čolakovići, **Čupići**, Dežmići, **Dobošići**, Filipovići, Galovići, **Gorjanci**, Grgići, **Graići**, Ijijevići, Ivanetići, **Ivanovići**

- Katičići, Kovačevići, Kovačići, Lagančići, Lombarovići, Lončarevići, Lovrekovići, Lukinci, **Marijanovići**, Markovići, **Matijevići**, Matičići, **Matakovići**, Mitrovi, Nikolići, Ozdanovci, **Pandžići**, Pavešići, **Pavlovići**, Peići, **Pejčevići**, Petrinovići, **Radulići**, **Sikirica**, Skokići, **Skolići**, Sotinci, Štivičevići, Šubašići, Šajtovići, Šajnovići, Šarčevići, Šokčevići, Šuvići, Tomaševići, Trbljanići, Tucakovići, Vidovići, Vukovići, **Vukovarci**.

- 1830. god. je u Otoku otvorena općinska škola s hrvatskim nastavnim jezikom. 1837. god. mjesto broji 2563 stanovnika (prema župnim maticama). 1855./56. god. školu pohađa ukupno 208 učenika i učenica, pa se može reći da je Otok u to doba bio najjači školski centar u istočnoj Slavoniji izuzev gradova.

- Ukidanjem Vojne krajine zadruge se dijele i raspadaju. Seljak se zadužuje i osiromašuje, prodaje zemlju i propada.
- Kraj 19. stoljeća razdoblje je teške socijalne krize i pada nataliteta, zbog čega Otok doživljava val useljavanja stanovništva iz Dalmacije, Like i Gorskog kotara

Zbog izvoza velikih količina drvne mase 1886.god. Otok dobiva prugu i brzojavni ured

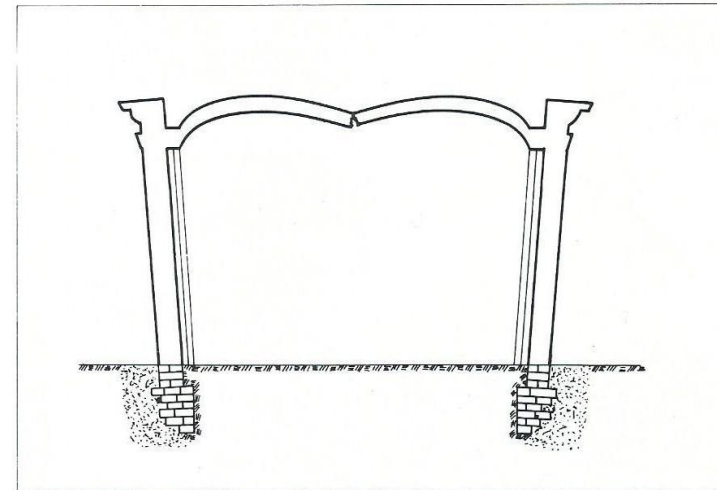

20. Stoljeće

- Razdoblje od 1900.-1941.god. obiluje dramatičnim događanjima, koji nisu zaobilazili nijedno mjesto, pa ni Otok.
- Nekadašnji graničar mora uzeti oružje u ruke i 1914. ponovno na europska ratišta.

- Kada se 1941. – 1945. zahuktao Drugi svjetski rat, Otok je bio sudionik u njegovoj krvavoj drami.
- Potkraj rata Nijemci su potkopali crkvu u pokušaju miniranja te ugrozili njenu stabilnost.

- U takvom stanju služila je do 70-tih godina prošlog stoljeća. Župna je crkva stradala, a ratni vihor odnio je župnika i znatan broj mještana Otoka.

- 1974. god. srušena je stara crkva, a 6.travnja na Mladi Uskrs 1975. god. posvećen je kamen temeljac za gradnju nove crkve.

Planira se rušenje crkve

- Nakon 4 godine gradnje crkva je posvećena na blagdan sv. Antuna Padovanskog 13.6.1979. god.

Spomenik poginulim hrvatskim zrakoplovcima i braniteljima Otoka

- Spomenik se nalazi u središtu Otoka na Trgu kralja Tomislava. Budi sjećanja na pobjedu oružanih snaga RH u Domovinskom ratu.

Suvara

- Otočka suvara je mlin na konjski pogon, koji datira iz 19. stoljeća, danas je zaštićeni spomenik kulture kao jedini obnovljeni i očuvani objekt te vrste u Hrvatskoj i jugoistočnoj Europi. Otočka suvara nalazi se i na grbu Grada.

- Postoje vjerodostojni podatci za 8 suvara izgrađenih tijekom 18. i 19. stoljeća: Galovićeva, Pavlovićeva, Đurkinova, Sokalićeva, Matanova, Franjkova, Marinkova i Tomašević ili Klarina suvara.
- Uvođenjem struje u Otoku 1953. godine pojavljuju se mlinovi na električni pogon i time zamiru suvare. Do danas je ostala očuvana jedino Klarina suvara.

mr. Josip Korda

- „Ova kratka retrospektiva Otoka i njegove župe u prošlosti samo je blijeda slika povijesne borbe Otoka za svoj identitet...Na tom putu susreću se prapovijesni stanovnici Otoka i brojni osvajači, kmetovi i velikaši, vojnici i vojne starješine, učitelji i učenici, siromasi i bogataši, seljaci i radnici, župnici i vjernici. Otok je sinteza njihovih stradanja i pobjeda, baština graničara, koja ostade potomstvu kao ponos i obaveza.“

Josip Lovretić.

LITERATURA

- D. Srejšović, M. Garašanin, B. Brukner, S. Dimitrijević, A. Benc, Š. Batović: Praistorija jugoslavenskih zemalja II. – Neolit
- Crkva u Otoku, povijesni pregled mr. Josip Korda
- J. Lovrećić: Otok
- www.zupa-antuna-padovanskog-otok.hr

HVALA NA PAŽNJI!

